

Arbetsmarknadsutskottets yttrande**1977/78: 4 y****över propositionen 1977/78: 73 om statliga textil- och konfektionsföretag, m. m., jämte motioner***Till näringsutskottet*

Näringsutskottet har beslutat bereda arbetsmarknadsutskottet tillfälle att avge yttrande över propositionen 1977/78: 73 om statliga textil- och konfektionsföretag m. m. samt motionerna 1977/78: 345, 346, 605, 1306, 1307, 1314 och 1643.

Propositionen

I propositionen föreslås att statens aktier i AB Eiser överläts till Statsföretag AB utan vederlag. Statsföretag har för avsikt att med Eiser som moderbolag bilda en teko-koncern, som förutom Eiser skall omfatta företagen SweTeco (Textile Products) AB, Trivab Konfektions AB, Stigtex AB, Nyland Mattor AB och ett nytt bolag som tar över verksamheten vid de konkursdrabbade bolagen Algot Johansson AB och Algots Nord AB. Det förutsätts att den nya teko-koncernen efter en tvåårig omstrukturingsperiod skall vara företagsekonomiskt lönsam, vilket beräknas medföra en minskning av sysselsättningen vid de berörda företagens svenska fabriker med 1 500—2 000 personer. I propositionen föreslås att Statsföretag för genomförande av samordningen får medelstillskott på 190 milj. kr.

Utskottet

Utskottet behandlar ärendet i första hand ur den sysselsättningspolitiska aspekten. Tekoindustrin har under hela 1970-talet haft stora svårigheter. Antalet sysselsatta har nästan halverats och uppgick i oktober 1977 till ca 38 700. Det senaste året har svårigheterna för i första hand konfektionsindustrin skärpts på ett markant sätt. Antalet arbetstagare som är berörda av varsel om personalinskränkningar är f. n. ca 5 500. I Beklädnadsarbetarförbundets arbetslöshetskassa var i december 1977 5,1 % arbetslösa, att jämföra med 1,7 % för samtliga kassamedlemmar.

Konfektionsindustrin, som är arbetskraftsintensiv, har stor betydelse för sysselsättningen på många orter. Särskilt gäller det för Borås-regionen. Denna region har under 1970-talet förlorat ca 10 000 arbetstillfällen inom tekoindustrin och det finns nu uppenbar risk för ytterligare nedgång i sysselsättningen. Enbart i Borås kommun har under

1970-talet sysselsättningen minskat med 6 000 arbetstillfällen och trots omfattande arbetsmarknadspolitiska åtgärder uppgår arbetslösheten där i Beklädnadsarbetarförbundets arbetslöshetskassa till 7 %.

Den svenska beklädnadsindustrins svårigheter belyses av den ökande tillförseln av utländska varor. För flertalet varugrupper är importandelen av den totala försäljningen i landet över 80 % och i vissa fall t. o. m. över 90 %.

Det är mot bakgrund av denna utveckling man bör se den rad av statliga stödåtgärder som vidtagits i syfte att förbättra läget för tekoindustrin i Sverige. Här kan nämnas strukturgarantilån, exportstöd, sysselsättningsbidrag för äldre anställda och statliga stödbeställningar. Vidare arbetar regeringen för att begränsa importen från vissa lågprisländer. Frågan om prissättningen i detaljhandeln granskas också.

Den framlagda propositionen om ett vidgat statligt ägarengagemang i tekoindustrin skall ses som ett led i statsmakternas ansträngningar att upprätthålla en tekoindustri av rimlig storlek här i landet och överbrygga svårigheter som på grund av strukturomvandlingen uppkommer för de anställda. En yttersta gräns för neddragning av industrin får fastställas med hänsyn till vad försörjningsberedskapen kräver. Den frågan har arbetsmarknadsutskottet inte gått in på.

Från de angivna utgångspunkterna biträder arbetsmarknadsutskottet propositionen. Utskottet delar regeringens uppfattning att de statliga insatserna bör ta sikte på att den nya tekokoncernen inom ett par år skall bli lönsam. Bl. a. konkurrensskäl talar härför. Det bör dock tilläggas att i den mån statliga tekoföretag får särskilda uppgifter med hänsyn till regionala problem eller försörjningsberedskapen bör särskilda medel ställas till förfogande. Det uppställda målet kan, såsom förutskickas i propositionen, medföra att personalstyrkan måste minskas i koncernen. De närmare övervägandena om och hur detta skall genomföras bör primärt ankomma på företagen och de anställda. Utskottet kan därför inte biträda motionsyrkanden som går ut på att riksdagen nu skall ge direktiv om personalstyrkans storlek. Det kan inte vara riktigt att riksdagen på ett detaljerat sätt binder de statliga tekoföretagen samtidigt som man ställer krav på lönsamhet och självständig utveckling. Med hänsyn härtill är utskottet inte heller berett att biträda de motionsyrkanden som går ut på att de statliga tekoföretagen inte skall få förlägga någon del av sin produktion utomlands. I likhet med departementschefen räknar utskottet dock med att produktion utomlands endast blir aktuell för sådana varor som inte på ett lönsamt sätt kan tillverkas i Sverige.

Vad här sagts innebär självfallet inte att inte särskild hänsyn bör tas till arbetskraften om det blir aktuellt att dra ned arbetsstyrkan. Omstruktureringsperioden har bl. a. detta syfte. Vidare har självfallet det

allmänna här som i andra fall ett ansvar för att söka skaffa fram alternativa sysselsättningstillfällen.

För Borås-områdets del, där problemen kvantitativt är störst, har AMS nyligen hos regeringen lagt fram förslag som har till syfte att förbättra sysselsättningsläget. Bl. a. begärs att Borås-regionen temporärt skall jämföras med det allmänna stödområdet när det gäller lokaliseringsbidrag. För att främja övergång till annan industri föreslås vidare att utbildningsstöd vid nyetablering eller mera betydande industriutbyggnader skall få utgå med upp till 20 kr./tim. per nyanställd under högst ett år. Utskottet räknar med att regeringen i positiv anda kommer att pröva AMS framställning. Även i andra orter kan det bli aktuellt med speciella insatser. Som framgår av propositionen har särskilda arbetsgrupper tillsatts i vissa län för att behandla sysselsättningsfrågor på orter där tekoindustrin går tillbaka. Problemen är dessutom föremål för särskild bevakning inom den s. k. etableringsdelegationen.

Det är viktigt att den respittid som omstruktureringsperioden innebär används på ett effektivt sätt. Etableringsdelegationen och de regionala arbetsgrupperna kan därför ha behov av särskilda medel i sitt inventeringsarbete för att t. ex. få fram nya produkter som är värda att ta upp tillverkningen av. För att denna verksamhet snabbt skall kunna komma i gång föreslår arbetsmarknadsutskottet att riksdagen uttalar sig för att regeringen är oförhindrad att använda industridepartementets kommittéanslag för det angivna ändamålet.

Sammanfattningsvis biträder alltså utskottet propositionen. Utskottet förordar dessutom att näringsutskottet hemställer att riksdagen gör det uttalandet om kommittéanslagets användning som ovan angivits. Utöver det sagda finner utskottet inte skäl att gå närmare in på de frågor som behandlas i motionerna. Utskottet vill emellertid beträffande förslaget i motionen 1643 om en särskild anmälningsskyldighet för företagen vid personalinskränkningar anmärka att en sådan skyldighet redan föreligger till länsarbetsnämnd enligt lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder.

Stockholm den 7 februari 1978

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

ROLF WIRTÉN

Närvarande: Rolf Wirtén (fp), Jan-Ivan Nilsson (c), Alf Wennerfors (m), Ingemund Bengtsson (s), Birger Nilsson (s), Gördis Hörnlund (s), Allan Gustafsson (c), Filip Fridolfsson (m), Arne Fransson (c), Bernt Nilsson (s), Elver Jonsson (fp), Anna-Greta Leijön (s), Sune Johansson (s), Anna Wohlin-Andersson (c) och Lars Ulander (s).

Avvikande mening

av Ingemund Bengtsson, Birger Nilsson, Gördis Hörnlund, Bernt Nilsson, Anna-Greta Leijon, Sune Johansson och Lars Ulander (alla s) som anser att utskottets yttrande fr. o. m. det avsnitt på s. 2 som börjar "Det är" bort ha följande lydelse:

Regeringen har inte förmått möta den accelererande nedgången i beklädnadsindustrin med adekvata åtgärder. Socialdemokraterna har under det senaste året, då krisen efter hand blivit alltmer akut, upprepade gånger begärt att en samlad plan skall läggas fram för branschens framtid. Regeringen har inte hörsammat denna begäran utan improviserat med kortsiktiga och till en del mindre lyckade åtgärder. Tekoindustrin har nu minskat till en sådan nivå att det med hänsyn till försörjningsberedskapen ter sig oförsvarligt att låta utvecklingen löpa vidare.

Det förslag som nu läggs fram i propositionen om ett ökat statligt ägarengagemang är ett steg i rätt riktning men fortfarande saknas ett samlat grepp om hela branschens problem. Regeringen har som tidigare sagts försummat att ta ett sådant grepp. Tiden är nu knapp när det gäller att rädda så stor del av industrin som är nödvändig för landets försörjningsberedskap. Industrins geografiska placering med dess stora betydelse för sysselsättningen i vissa regioner och orter gör också att starka arbetsmarknads- och regionalpolitiska skäl talar för ett ökat engagemang från statens sida. Mot denna bakgrund ter det sig egendomligt att propositionen som enda riktpunkt för den nya industrikoncernen anger kravet att koncernen med hjälp av ett bidrag, som f. ö. redan kan sägas vara in-tecknat till stor del, skall göras lönsamt inom loppet av två år. Regeringen är tydligen utan vidare beredd att ta konsekvenserna härav nämligen att, som man själv beräknar, bortåt 2 000 anställda måste lämna koncernen. Till detta kommer att departementschefen anser det riktigt att den statliga koncernen driver tillverkning utanför Sverige. De statliga medel som nu satsas kan alltså väntas delvis komma till användning för utlandsbaserad verksamhet i direkt konkurrens med den återstående inhemska industrin. Det finns anledning, som socialdemokraterna gör, att ifrågasätta om detta är en riktig uppläggning från statsmakternas sida med hänsyn till vad ovan sagts om försörjningsberedskapen och den sysselsättningsmässiga utvecklingen i vissa orter.

Utskottet motsätter sig inte att staten såsom föreslås övertar aktierna i AB Eiser och att Statsföretag AB får det begärda medelstillskottet om 190 milj. kr. Riksdagen bör emellertid i enlighet med den socialdemokratiska partimotionen 1643 samtidigt begära att regeringen snarast lägger fram förslag till en samlad plan för tekoindustrins framtida utveckling. Planen, som bör utarbetas av en särskild delegation med representation från bl. a. de anställdas organisationer, bör ha sin utgångs-

punkt i försörjningspolitiska samt arbetsmarknads- och regionalpolitiska bedömningar. I avvaktan på denna plan bör produktionen upprätthållas på nuvarande nivå. Personalinskränkningar i de statliga företagen bör inte förekomma. Dessutom bör strävan vara att undvika nedläggningar och personalinskränkningar i de privata företagen. För att få ett grepp om utvecklingen bör därför till tekodelegationen rapporteras personalinskränkningar som berör fler än 25 anställda. Denna rapportering synes kunna ske genom länsarbetsnämnderna inom ramen för nuvarande system enligt lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder. I avvaktan på att regeringen lägger fram en plan för branschen med därtill kopplade förslag bör delegationen, om det bedöms önskvärt, kunna initiera åtgärder för att upprätthålla driften i företag som anmält svårigheter härvidlag. Det bör under en kortare övergångstid vara möjligt att med hjälp av nuvarande arbetsmarknadspolitiska och näringspolitiska medel tillfälligt upprätthålla sysselsättningen på detta sätt.

Vad här anförts innebär att utskottet med de inskränkningar som framgår av motiveringen föreslår bifall till propositionens förslag. Ställningstagandet innebär vidare att utskottet i princip ställer sig bakom den socialdemokratiska partimotionen 1643. Därigenom tillgodoses också i huvudsak de övriga motionerna från socialdemokratiskt håll, 346, 605 och 1306. Beträffande resterande motioner anser sig utskottet inte ha anledning att göra något uttalande utöver vad ovan anförts.

